

FUZÛLÎ'DE HZ. PEYGAMBER (S. A. V.) SEVGİSİ

Hikmet ATİK*

İnsan madde ve mana buudlu sırlarla dolu bir hazinedir. Bu hazinenin akıl ve kalb şifrelerini çözüp ona sonsuz âlemin kapılarını açacak anahtarı sunan seçilenlerin en erdemlisi ve en mükemmeli de Hz. Muhammed (SAV)'dir. O, adeta dünden bugüne kadar gelen ve her zamanda devam eden bir silsile içinde hep edebiyat bahçemizin gülü olmuştur. Şâirler ise hep ona ağıtlar yakan ona sevda sözleri söyleyen onun güzelliğini terennüm eden bülbüllerdir. O maneviyâtıyla bizim içimizde, sözlerimizin ve şiirlerimizin sertacı olduğu müddetçe, zaman, hep mütebessim olmuştur. Söz mana kazanmış, şiir güzellik kesbetmiştir. Hemen her şâir ona şiirler yazmış eserlerinde ondan bahsetmiştir. Bazıları ise o kadar coşkulu bir dille ona olan sevgisini kaleme almıştır ki, bazen onu herşeyden kıskanır, bazen de ona olan sevgisinden mest ve hayran olarak duygularını dile getirir.

Şâirlerimiz sözlerinde ne zaman "gül" kelimesi kullansalar bununla hep Hz. Muhammed (SAV)'i kastetmişlerdir. Ruhlarımızı aşkın, sevginin, merhametin coşkulu çağlayanında yıkayıp arındıran Rasûlullah'ı her şâirimiz gönlünün sonsuzluk ufkunda hep selamlamıştır. Şâirlerin bazıları Hz. Muhammed'i görememenin ezikliğiyle doludurlar. Yani bu arkası gelmeyen bir özlem ve aşktır.

Evet edebiyat bir bahçedir. O bahçenin biricik ve nazik gülü Efendimiz Hz. Muhammed (SAV)'dir. Şâirler de o güle sevda şiirleri yazan ve söyleyen bülbüldür. Bu silsile Asr-ı Saâdetten günümüze kadar devam etmiştir. Bu bülbül, bazen Akif, bazen Şeyyâd Hamza, bazen Fenâî, bazen bir hükümdar şâir, bazen de Fuzûlî gibi İlahi aşkın kendisi ile en zirvede temsil edildiği bir şâir olmuştur.

Biz de burada Peygamber sevdalısı şâirlere örnek olarak Fuzûlî'den bahsetmek istiyoruz. Fuzulu aşkın ve sevginin şâiridir. Ona

* Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türk-İslâm Edebiyatı Araştırma Görevlisi.

göre alemde ne varsa aşkın bir tezâhürüdür. Hatta çok değerli ve aziz olan ilim bile çoğu zaman bir kuru söz ya da dedikodudan ibarettir. O şiirlerinde hep ilâhî aşkı işlemiştir. Şu beyit bunun en güzel misalidir.

*“Aşk imiş her ne var alemde
İlm bir kıyl ü kâl imiş ancak”*

“Hilkatın fatıhası, nübüvvetin hâtimesi, insaniyetin melcei, adalet ve hürriyetin bânisi, ins-ü cinnin Peygamberi, Mahkeme-i Kübrâ'nın şefaati tacı, Sidre-i Müntehâ'nın husûsî misafiri, mekârim-i ahlakın mütemmimi Hz. Muhammed ki, O sonsuzluğa eriş ve sonsuzlukta yokoluş sırrının mukaddes yolunu nokta nokta çizen ve bütün alemlere Rahmet olarak gönderilendir.

O varlıkların en güzelinin ve Allah sevgilisinin hakkında şimdiye kadar neler yazılmadı, neler söylenmedi ki. O, yazmakla, söylenmekle bitecek, tükenecek bir şey değil ki. O RAHMET anıldıkça, O deryaya dalındıkça insan ancak insanlığını bulabiliyor. Fakat bugünün şaşkın insanı, O'nu bilememenin ve sevmemenin ızdırabı içinde kıvrıyor. İnsanlık âlemi bütün zaman ve mekan boyunca başını nereye vursa bundan başka bir hakikat bulamayacaktır.”¹ İnsanoğlu hakda, adaletde, yemede, içmede, oturup kalkmada, işte, güçte kısacası hayatın her şubesinde âlemlere rahmet olan Hz. Muhammed'i (SAV) örnek almadıkça feryadı bir an olsun dinmeyecektir.

“O'nu anlatmak, O'nun mukaddes hayatını yazmak için Asr-ı Saadetten bu yana nice şâir ve yazarlar kalem oynattılar, Ciltler hatta kütüphaneler dolusu eserler verdiler. Hz. Mevlânâ “O'nun vasıflarının şerhini eğer ben devamlı, durmadan söylesem yüzlerce kıyamet geçer de O yine bitmez.” diyerek O'nu anlatmanın, hakkıyla anlatmanın insan diline nasip olmadığını ifade etmiştir. Evet O'nun lütufla baktığı gönüllerde nice irfan çiçekleri açtı. O'nun nuruna pervâne olanlar ruhuyla Arşa uçtu. Onun elinden tuttuğu bahtiyarlar gönüllere ışık oldu. Risalet-i Ahmediye güneşi ile gönülleri aydınlanan Hak âşıkları O'nu övmekten kendilerini alamadılar.”² Bu vadede at koşturana oynatan kimler yok ki;

*“Senin nurun görenler ne ay gözler ne yıldızlar
Nurundan, nice gündüzler ziyâdır YÂ RÂSÛLALLAH”*

1 ÇALIŞKAN, Adem, Fuzulî'nin Su Kasidesi ve Şerhi, DİB. Yayınları s. 50, Ankara, 1992.

2 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 50.

diyen Şeyyâd Hamza,

“Bir muazzam şehrsin kim bâbı O’ nun Murtezâ
İlm ile ma’ mursun Tevhîd ile mahsûrsun”

mısralarıyla Hz. Peygamber’e olan sevgisini anlatmaya çalışan
Fenâî,

“Kimse Sensiz bulamaz Hakka vüsûl
Feyz-i lütfunla olur merd-i kabûl
Rahmeten lil-Âlemînsin YÂ RASÛL
El meded ey ma’ den-i Nûr-i Hudâ”

diyerek sevgisini çoşkuyla anlatmaya çalışan Padişah Yavuz
Sultan Selim.

O “GÛL’ü yani Hz. Muhammed (SAV)’i anlatan yüzbinlerce şâir
gelmiş geçmiştir bu edebiyat bahçesinden. Bunların herbiri bir bülbül
edasıyla söyledikleri bu birbirinden güzel beyitleriyle adeta O gülün
etrafını halkalayan binlerce gül meydana getirmişlerdir. Ve etrafı gülcâra
döndürmüşlerdir.

Gerçek manasıyla şâir, gaibten ürperti alan bir duygu cümbüşü
içinde durmadan hakikatı arayan bir Hakk kahramanıdır. Onun dilinden
dökülen sadece elmas renkli incilerdir. Şâir, güneşe açılan yapraklar
gibi, hayatı emen, hem de nefes nefes emen ve emdikçe yanan,
yandıkça çoşan, çoştukça da hep sevgisini haykıran bir gönlün
sahibidir. “Hayat sazının teline mızrap vuran, gönül mumunu büyük bir
aşkla yakan altın başaklı cihan hâlesinin başında arılar gibi dönüp duran,
kâinat gülistânını gezip ıtrlar koklayan, gelin gibi tüllere türküler yakan,
bahar rüzgarı gibi nefesi herkese şifa veren nice şâirler gelmiştir bu
cihan bahçesine.

Onlar gönüllerini ilahi adaletin emrine serdiler. Ahmed-i Muhtâr
(SAV)’in yoluna kurban oldular. O’nun ayağının tozunu başlarında bir
taç gibi taşımak için çırpındılar. Evet aşk ehlinin göğsünden yükselen
inleyişler cihanın kalbinde nice fırtınalar kopardı. Cihan aşıkların
feryadıyla dolup taşıtı. Ve ... bir Fuzûlî çıktı, muhabbet arkına düştü.
Hz. Peygamber (SAV) aşkına yandı da. Sonra da susuzluğunu
gidermek için “su, su, su!” diye duygularını şiir halinde terennüm etti.
Meşhur Su Kasidesi’ni bu aşkla kaleme aldı.”³

Fuzûlî’de dikkat çeken en büyük temalardan başlıcaları hicran,
aşk, ızdırıp, rintlik, vefa metafizik mevzulardaki düşüncülerdir. “Aynı

3 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 52.

temalar Fuzûlî'nin şuurla ve şiddetle inandığı islâm imanı, Vahdet-i Vücûd'a dayalı duyuş ve düşünüşlerle, bütün bunlar da büyük bir fikir adamına yakışır, hür ve çok zeki anlayışlarla ve bunların hepsinde samimi olmanın hissilikleri ve coşkunluklarıyla kaynaşmış durumdadır.

Fuzûlî'de aşk, aşk insanı olarak yaratılmış bir ruhun tabii duygusudur. Fuzûlî aşka, insan içine sıcak ürperişler salan bir duygu olduğu için değil, yüksek ve muzdarip ruhunun inandığı biricik iman ve deva olduğu için sarılmıştır.⁴

Aşkı, insanı ebediliğe götüren tek yol bildiği için benimsemiş, kısaca yaradılıştan bir aşk insanı olduğu için her şeyden üstün tutmuştur.

Fuzûlî yüce Peygamberimize son derece samimi bir duyguyla beslediği ilahi aşkı ve sevgiyi Su Kasidesi'yle çok güzel dile getirmiştir. Hz. Muhammed (SAV) sevgisinin en güzel dile getirilişine manzuma çok mükemmel bir örnektir.

Fuzûlî'deki ilâhî aşk, "Gayet saf, dünyevi ve denaetkâr bir şaibe ile lekelenmemiş bir aşktır." Bu aşk Gibb'in ifadesi ile "Meleklerin semada birbirlerine karşı taşıyacakları derecede saf ve temizdir."⁵

Fuzûlî'deki aşkın mebdinin mecâzi olduğu hakkında söylenen sözler vardır. Yani okul döneminde hocasının kızıyla başlayan bir gönül macerasıyla doğan bir aşk. Daha sonrada ilahi aşka geçiş. Varlık boyutunun dışına taşma. Bütün bunlardan dolayı onun aşkına transendental aşk denilmektedir. Yani mecâzi aşktan hakiki aşka geçiş. Ve neticede, İlâhî aşkın, ızdırabın, vefanın şâiri olmak, Fuzûlî'nin belirleyici bir özelliği ve şiirlerinde işlediği temalardandır.

"Fuzûlî, beşeri veya transendental olsun aşk denilen emsalsiz duyguya bütün hayatı boyunca kendini kaptırılmış ve bu sayededir ki ebedilik vasfına hak kazanmıştır."⁶

Fuzûlî, Bağdat şehrinde yaşamıştır. Bütün ömrü burada geçmiştir de diyebiliriz. Bağdat bütün Güneydoğu ve o bölge şehirleri gibi suya hasret bir şehirdir. Dolayısıyla burada yaşayan insanlar için su, ihtiyaçla aranan ve arzulanan en büyük nimettir. Hz. Pegamber (SAV) Efendimiz de çorak gönüllere, taşlaşmış kalplere, şerha şerha dudaklara ab-ı hayat sunan insanları hidayet menba'larına ulaştıran bir mürşit ve rahmet kaynağıdır. Kısaca "O âlemlere Rahmettir."⁷

4 BANARLI, N. Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Cilt 1, s. 538 Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları ANKARA-1987.

5 KARAHAN, Abdülkadir, *Fuzuli Hayatı ve Eserleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 163.

6 KARAHAN, Abdülkadir, *age*, s. 173.

“Fuzûlî, Dicle nehrinin kavurucu sıcaklığında böyle bir nimetin ne derece büyük bir lütf olduğunu düşünüyor. Suyun azizliğini, Hz. Peygamber e karşı beslediği derin muhabbetle yoğurup gönlünde duyduğu bu fevkalâde ulvi heyecanı içli mısralarla bize aksettiriyor.”⁸

Fuzûlî, Hz. Peygamber’e olan bu içten ve samimi sevgisini Su Kasidesi adı verilen şiiriyle dile getirmiştir. Bu kaside bana göre tamamen sanat ve gösteriş düşüncesinden uzak tutularak kaleme alınmıştır. Ve son derece samimi, duygulu ve özlem dolu burcu burcu Muhammedî aşk kokan bir üslupla yazılmıştır.

Şimdi bu kasideden bazı beyitleri açıklayarak Fuzûlî’deki derin Peygamber aşkını görmeye çalışalım.

“Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlâre su
Kim bu denlü dutuşan odlâre kılmaz çâre su”⁹

“Ey gözüm, gönlümdeki ateşlere göz yaşından su saçma. Zirâ bu kadar fazla tutmuş ateşlere suyun faydası olmaz.”¹⁰ Yani gözlerimden akan, yaşlar kalbimdeki Peygamber sevgisi yangınının ateşlerini söndürmeye yetmez, çare olmaz diyor. Hz. Peygamberi idrak edip O’nun sevgisiyle bir insanın ateşini hangi gözyaşı söndürebilecektir.

“Zevk-i figünden acep yoh olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ile bırağur rahneler dîvâre su”¹¹

Ey sevgili, senin kılıca benzeyen keskin bakışlarının zevkinden gönlüm parça parça olsa şaşılır mı? Nitekim su da akarken duvarlarda yarıklar meydana getirir. Yani, ey Nebi senin gönülleri yaralayan ve kendisine râm edip bağlayan kılıç gibi keskin bakışlarının zevkinden gönül evi parça parça olsa hiç şaşılır mı? Zaten, coşkun sular da geçtikleri topraklarda derin izler bırakır. Çünkü biz biliyoruz ki, suyun geçtiği her yer nasıl yemyeşil olursa, Hz. Peygamber (SAV)’in girdiği her vicdan, her kalp de aynıdır. Bir tebessümüyle, bir iltifatı ile nice insanlar Hz. Peygamber’in ikliminde eriyip gitmiş ve ölümsüzlüğe

7 Enbiya Suresi Ayet 107.

8 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 53.

9 Prof. Dr. Kenan AK YÜZ - Süheyl BEKEN - Dr. Sedit YÜKSEL- Dr. Müjgan CUMBUR, Fuzuli Türkçe Divanı, s. 23, Ankara, 1990.

10 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 59.

11 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

ermişlerdir. Halid b. Velid, Hz. Omer, Abdullah İbn-i Selâm bunlardan sadece birkaçıdır. Suyun toprakta ve geçtiği yerlerde iz bırakması gibi bu insanlarda da iman nakış nakış işlenmiştir. Artık onların tek mutlu olacakları yer Hz. Peygamber'in yanı ve onun şefkatli kucığıdır.

Peygamberimizle beraber yürüyen bir sahabe biraz geri kalınca hemen tekrar hızlanıp O'na yetişmiş; ve "Senden geri kalmakla neredeyse helâk olacaktım Ya Rasûlallah." demiştir. O'ndan uzak kalmak ve bakışlarının atmosferinden uzaklaşmaktan korkusunu böyle dile getirmiştir.

*"Vehm ilen söyler dil-i mecrûh peykânun sözün
İhtiyat ilen içer her kimde olsa yâre su"*¹²

"Yaralı gönlüm senin ok temrenine benzeyen kirpiklerinin ismini korkarak söyler. Nitekim yarası olan hasta kişi de suyu çekinerek içer."¹³ Hasta bir insan suyu nasıl ihtiyatla ve çekinerek içerse, benim senin derdine mübtelâ olan şu gönlüm senin ismini korkarak söyler. Senin aşkından dolayı su gibi "Rahmet" olan adını ihtiyatla anar. Yani seni o kadar çok seviyorum ki adını anarak bile seni rencide etmekten korkuyorum.

Ve Fuzûlî Dicle'nin o çoşkulu akışına bakar bakar sonra sanki onun Hz. Peygamber'e doğru aktığını, güya ona ittiba etmek arzusuyla dolu olduğunu ya da ittiba ettiğini isbat için aktığını düşünerek şöyle söyler:

*"Tıynet-ü pâkini rûşen kılmış ehl-i âleme
İktidâ kalmış tarîk-i Ahmed-i Muhtâre su"*¹⁴

Su, Hz. Muhammed (SAV)'in gösterdiği yola (Yani Kur'ân yoluna) uymak suretiyle, temiz yaratılışını bütün dünyaya açıkça göstermek istemiştir. Suyun berraklığı aynı bir mü'min ve onun müntesibi olduğu islâm gibidir.

Bir yerde de Fuzûlî Hz. Muhammed sevgisiyle adeta mest ve sarhoş bir şekilde şöyle der:

12 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

13 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 107.

14 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

*“Ya Habiballah Ya Hayr’ al-Beşer müştâkınam
Eyle kim leb-teşneler yanıp diler hem-vâre su”¹⁵*

“Ey Allah’ın sevgilisi, ey insanların en hayırlısı! Nasıl ki çok susamış, dudağı susuzluktan çatlamış olanlar hararetle yanıp her an su isterlerse, işte ben de sana öylesine tutkunum.”¹⁶ Sana çölde susuz kalmış bir insan kadar muhtacım. Susuzluktan dudakları çatlayan ve şerha şerha olan bir insan kadar seni ve senin sevgini arıyorum.

Önünden hiç durmayıp çağlayışlarla akıp giden suyu Hz. Muhammed (SAV)’in yoluna girmiş gibi gören Fuzûlî, şöyle diyor.

*“Hâk-i pâyine yetem der ömrlendir muttasıl
Başını taştan taşa urup gezer avâre su
Zerre zerre hâk-i dergâhına ister salınır
Dönmez ol dergâhtan ger olsa pâre pâre su.”¹⁷*

Su, ömürler boyunca Hz. Peygamber’in ayağının toprağına, mezarına yaşadığı yere, varayım diye başını taştan taşa vurarak avare gezip dolaşüyor. Nasıl ki bir aşık sevgilisini görünce hiç durmaz ve kayalardan, ormanlardan adeta yuvarlana yuvarlana ona doğru koşar.

Su bazen akarken taşlara çarparak parça parça olsa da yine Hz. Muhammed’in eşiğinin toprağına nur salmak, yani orayı aydınlatmak gayesiyle o dergâhtan dönmez. Yani ne kadar da parça parça olsa sonra yine birleşir yine senin eşiğine ulaşır.

Fuzûlî, Hz. Peygamber’e olan sevgisini ve bitmez aşkını arka arkaya çoşkulu bir dil ile beyitlerde sıralar. Ve en son şunu söyler, lütuf ve ihsanlar bekleyen bir dilenci gibi ya da sultanların kapısında bahşiş bekleyen bir köle gibi:

*“Umduğum oldur ki Rûz-i Haşr marhum olmayan
Çeşme-i vaslun vire men teşne-i didâre su”¹⁸*

Ya Muhammed (SAV) umduğum odur ki, kıyamet gününde seni görmekten, senin şefaatine nail olmaktan marhum olmayayım. Nasıl

15 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

16 ÇALIŞKAN Adem, age, s. 133.

17 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

18 Prof. Dr. K. AKYÜZ - S. BEKEN - Dr. S. YÜKSEL- Dr. M. CUMBUR, age, s. 23-25.

susamış bir insan suyu ararsa ve çeşmeyi bulunca kana kana içerse, ben de seni öyle arayıp bulayım ve şefaatine nail olayım. Bu susamış gönlüme senin "Vuslat" pınarın su versin.

Fuzûlî bu beytiyle hem dua ediyor, hem de sadece Hz. Muhammed'i ve onun sevgisini istiyor. O'nu ümit ediyor, O'nu bekliyor ve başka hiçbir şeyi talep etmiyor.

*"Ne yanar kimse bana ateş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı"*

diyen 16 yy çile ve aşk şâirinin kapısını biz de çalalım dedik (Artık 20. yy da onu tanıyan onun eserlerini okuyan birilerinin varolduğunu ona anlatmaya çalıştık.) Çünkü Fuzûlî yaşadığı çağda yeterince anlaşılmamıştır. Belki kapısını sadece sabâ rüzgarı çalmıştı. Bugün ise O, bütün bir Türk dünyasının şâiri ve her şâire kolay kolay nasip olmayacak bir misyonun sahibidir.

BİBLİYOGRAFYA

- 1- BANARLI, N. Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB. Yay., ANKARA - 1987.
- 2- ÇALIŞKAN, Adem, Fuzûlî'nin Su Kasidesi ve Şerhi, DİB. Yayınları, ANKARA - 1992.
- 3- KARAHAN, Abdülkadir. Fuzûlî Hayatı ve Eserleri, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- 4- KARAHAN, Abdülkadir, Fuzûlî Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İSTANBUL 1949.
- 5- İPEKTEN, Haluk, Fuzûlî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Bazı Şiirlerinin Açıklanması, Atatürk Üniv. Yay. ERZURUM- 1972.
- 6- MAZIOĞLU, Hisbe; Fuzûlî ve Türkçe Divanından Seçmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, ANKARA- 1986.
- 7- Prof. Dr. Kenan AKYÜZ-Süheyl BEKEN- Dr. Sedit YÜKSEL- Dr. Müjgan CUMBUR, Fuzûlî Türkçe Divanı. Akçağ Yayınları, ANKARA-1990.
- 8- PEKOLCAY, Necla; İslami Türk Edebiyatı, Kitabevi Yayınları, İSTANBUL- 1994.
- 9- ONAN, Necmettin Halil, İzahlı Divan Şiiri Antolojisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İSTANBUL- 1991.
- 10- Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, ANKARA-1993.